

Læreren og Foregangsmanden H. M. Løbner.

Af Ludvig Elbæk Jessen (†)

H. M. Løbner

Der er gaaet en Aarrække siden Lærer og Gaardejer H. M. Løbner var Lærer i Stenderup ved Holsted, Føvling Sogn; men Mindet om vor kære gamle Lærer lever blandt hans Skolepiger og Skoledrenge, og det bliver plejet, naar Lejlighed gives, og Mindet om ham som Landmand og Stifter af Andelsmejeri og andre økonomiske og folkelige Foreninger vil blive ved at leve i Taknemlighed, saa længe disse Foreninger bestaar. En Kreds af hans gamle Skoleelever har udpeget mig til at samle alt, jeg kunde opspore om hans beskedne og dog saa rige og arbejdsomme Liv, og bevare det som et Minde for Efterslægten.

Omtrent samtidig eller maaske lidt senere levede

og virkede rundt om i Vestjylland under den vestjydske Skoleordning Lærere, der var udmærkede Landmænd, drev Skolelodden eller mere dygtigt og godt og samtidig tog Del i Landbrugets Organisationsarbejde, der begyndte i disse Aar, var Medstiftere af Andelsmejerier, Andelsslagterier og andre Foreninger eller i Bestyrelsen for disse og dermed gjorde en betydelig folkelig og økonomisk Indsats, der blev grundlæggende for den kommende Tids Udvikling. De stod dermed som Befolkningens Foregangsmænd og dog Ligemænd og som Børnenes gode Lærere og kærlige Vejledere. Nogle af disse gode Lærere er tidligere omtalt her i Aarbogen, Lærer Jæger, Hunderup, Bendix Madsen, Vilslev, og Lærer Nielsen, Darum.

De følgende Træk fra Løbners Ungdom stammer fra Optegnelser af ham selv og af hans Datter, nu afdøde Margrethe Løbner Jørgensen.

Løbner fødtes i Nustrup 1837 som Søn af Gaardmand Matz Christensen Løbner og Hustru Anna Kathrine Schiøth. Det er meget nøje stadfæstet i den gamle »Evangelisk-Kristelige Salmebog«, der staar: »Den 9. April 1837 om Aftenen Kl. 7 Slet og $\frac{3}{4}$ Qwarter blev vi af Gud velsignet med en liden Dreng, som blev kaldet Hans Madsen Løbner, døbt den 30. April 1837.«

Løbners Forældre hørte til »de stille i Landet«. De var fromme Folk, der stillede store Fordringer til sig selv med Hensyn til et retskaffent Liv. Som mange dengang holdt de sig Luthers Ord efterrettelig om Faste »som en smuk udvortes Tugt«, før man gik til Alters. I Hjemmet var der Ærefrygt for det hellige og Respekt for Guds Hus. Der groede ikke Græs paa Kirkestien. Hver Søndag læstes desuden

en Prædiken hjemme, og Juleaften og Nytaarsaften blev især holdt hellige med Bøn og Sang. Faderen var Kniplingkræmmer og rejste i mange Aar i Jylland og paa Øerne, hvor han forhandlede tønderske Kniplinger, der dengang især brugtes til Kvindernes Hovedlin.

Hans var den yngste af Børneflokken. Han havde fire Søstre, der tidligt kom ud at tjene. Hver Sommer havde de Plads; men om Vinteren var de altid hjemme for at kniple, og hver Aften under hele deres Skoletid sad de bøjede over Kniplingsskrinet.

Midt i Stuen stod et lille Bord, indlagt med hollandske Fliser. Om Aftenen tog de fire Søstre Plads rundt omkring Bordet, hver med sit Kniplingsskrin, og Tranlampen blev sat frem. Den lyste dog ikke synderligt, men rundt om Lampen ned fra Loftet, hang fire Glaskugler fyldte med Vand, der gav et klart Genskin over Kniplingsskrinene og kastede fire Lysstrimer ud i Rummet.

I Lysstrimen mod Alkovesengens Væg sad Moderen og kartede eller spandt, hvorimod Faderen havde Plads i Lysstrimen ved Indgangsdøren og syslede med Husflid. Men under Glaskuglens Skær i Nærheden af Bilæggerovnen, hvor hele Væggen var beklædt med Fliser, og hver eneste Firkant dannede et Billede for sig, sad den lille Hans paa en Skammel med sin Bog. Det var nu hans Eventyrverden. Tidligt mistede han sin Fader, der døde midt under Treaarskrigen i Oktober 1849, 52 Aar gammel.

Den dybe Sorg i Hjemmet i Forbindelse med Oplevelsen af de rigt bevægede Tider, der gik hen over vort Land, satte uudslettelige Spor i Barnesjælen og udviklede og modnede tidligt Drengens An-

svarsfølelse, saa han herefter, ikke mere end 12 Aar gammel, blev den, hvem Moderen og Søstrene tyede til i alle afgørende Spørgsmaal.

De Aar fik saa dyrebare Minder, at de aldrig kunde glemmes af den Slægt, der oplevede dem. Herom synger Carl Ploug:

»Var der én Tid, hvor Danmarks Vel
laa alle ret paa Hjærte,
da sidst man tænkte paa sig selv
først paa dets Nød og Smerte;
da hver og én sin Pligt forstod
og gav med Vilje, ren og god,
sit Guld, sin Kraft, sit Liv, sit Blod,
det var i Otte og Fyrre.«

15 Aar gammel drog Løbner ud fra Hjemmet, hvor stærk Pligtfølelse og dyb Syndserkendelse havde præget Samlivet mellem Forældrene. I tre Aar var hans Omgangslærer.

Lærerkaldet i Højrup var beregnet for en »Omgangslærer«, d. v. s. Skolemesteren gik paa Omgang mellem Beboerne og fik Kosten. Sognets vise Fædre havde paalignet hvert enkelt Hjem i Skoledistriktet, hvor mange Dage det skulde have Skolemesteren i Aarets Løb. Hos en Gaardmand varede Opholdet gerne 8 Dage ad Gangen, hvorimod en Indsidders slap med en Dag.

Konerne i V. Højrup satte en Ære i at lave god og kraftig Mad, naar de skulde have Læreren paa Kost. Paa Gaardene, hvor han skulde være en Ugestid, var der altid nogen Afveksling paa Maden; men i de smaa Hjem stod den uvægerlig paa Grønkaal, d. v. s. Kortkaal eller Søbekaal (i Modsætning til Langkaal). Sul skulde der i Gryden, naar »æ Skolmester« kom, og Kaal var i de Dage en Herre-

ret i et Smaamandshjem. Men fra hine Dage nærrede Løbner en uovervindelig Ulyst til Grønkaal. Ja, selvom det var Skærtorsdags Spajkaal (Spaj er Suppe kogt paa salt Kød), hvori der efter gammel Skik skulde ni Slags Kaal og et ekstra Stykke Sul, kunde han ikke faa den ned.

Han var dengang lille og spinkel, trods sine 15 Aar, og flere af hans Elever var et Hoved højere end deres unge Lærer. »Skal Drengene regere Drengene?« sagde de gamle, da de saa den lille Skolemester. Men han forstod at sætte sig i Respekt fra den allerførste Dag. I Besiddelse af et ukueligt Mod og en stærk Viljekraft gik han med Liv og Lyst op i sin Gerning.

Det hændte engang ud paa Vinteren i en Gaard, hvor han netop nu var »paa Omgang i æ Mading«, at Konens Søster fra et andet Sogn var kommen paa Besøg og just var i Færd med at dele nogle Svedsker og Godter ud til Børnene, da Løbner traadte ind ad Døren. Ved Synet af den lille Fyr udbrød hun fornøjeligt: »Der kommer nok jet lille Karl! Han skal da ha nower!« Samtidig stak hun Haanden ned i Posen, tog en Haandfuld Svedsker frem og rakte dem ud imod ham. Men hun fik snart Haanden til sig igen; thi Konen i Huset gav hende et kraftigt Stød i Siden og hviskede: »Jøsses! Det er vor Skol'mester!« Den unge Lærer fortrak ikke en Mine. Med højt løftet Hoved, stolt som en Kongesøn, gik han forbi den lille Gruppe ind i et tilstødende Værelse, der var forbeholdt ham under hans Ophold i Hjemmet. Og der var en saadan Alvor og Værdighed over hans unge Ansigt, da han i Forbigaaende med en tavs Hilsen bøjede sit Hoved for den fremmede Gæst, at denne i sin Forfjamskelse

tabte alle Svedskerne paa Gulvet og gav et lille ærbødigt Kniks.

En Omgangslærers Stilling medførte, at han ikke alene kom i nøje Berøring med det enkelte Hjem og tog Del i dets Glæde og Sorg; men Læreren kom ofte Beboerne saa nær ind paa Livet, at han fik Indblik i adskilligt, som nærmest hørte Privatlivet til.

Paa en Gaard i Højrup sad en gammel Kone i sin Halmstol ved Skorstenen og skulde passe paa Fløden, at den ikke kogte over. I de Dage kogte man altid Fløden i en sort Sætte, hvorved den efter Sigende blev langt bedre og tykkere end ved at koges i en Gryde. Hun rørte i Sætten med en Træske, og da hendes Syn ikke var videre godt, sad hun bøjet over Fløden, for at den ikke skulde narre hende. Den varme Em steg hende op i Ansigtet og bevirkede, at nogle klare Draaber fra hendes Næse Dryp efter Dryp blandede sig med Fløden.

Dog ikke nok hermed. Hvor godt den gamle end passede paa, narrede Fløden hende alligevel, bruste op og var lige ved at fuse over; men Tjenestepigen reddede den kritiske Situation, idet hun i samme Øjeblik sprang til og spyttede i Sætten.

Fra sine Barndoms- og Ungdomsaar var Løbner ved et inderligt Venskabsforhold knyttet til Hans Søndergaard, Brendstrup, et Venskab, der holdt Livet igennem.

De var Sognebørn. Hans Søndergaard er født i Bæk, Nustrup Sogn, den 19. Maj 1834. Trods en Aldersforskel paa 3 Aar var de hinanden jævnbyrdige i aandelig Udvikling og Tankegang, idet Faderens Død havde sat sine dybe Spor i den unge Løbners Sind og præget den 12-aarige Dreng med en

Alvor og Modenhed, der laa langt forud for hans Alder. Tidligt delte de hinandens inderste Tanker og Følelser, og deres Sjæle var som to afstemte Harper, hvis Strengte smeltede sammen i en forunderlig skøn Harmoni.

Det var Højtidsstunder, naar de mødtes. Sandhedssøgende som de begge var, drejede Samtalen mellem de to Venner sig mest om aandelige Spørgsmaal. Timevis kunde de gaa og tale sammen i Nustrup Skov paa ensomme Stier, der senere i Mindet for dem blev til Kirkestier.

Engang havde de overværet et kristeligt Møde og fulgtes om Aftenen hjem gennem Skoven. Den tavse Stjernehimmel talte til dem om Guds Almagt, den dybe Stilhed i Naturen stemte Sindet til Andagt, og de følte sig grebet af Guds Herlighed. Da tonede en Lovsang ud i Natten. Det var de to Venner, der Haand i Haand vandrede gennem Skoven og sang. Den Nat kunde de ikke skilles. Time efter Time gled hen uden at de mærkede det. Der var saa meget, der maatte siges. Alt det indestængte maatte have Luft i Ord. Men den gryende Dag fandt de to Ungdomsvenner paa Knæ for deres Gud i Nustrup Skov.

Som en fin duftende Blomst for Sjælen er et Ungdomsminde af den Art.

I de Aar, Løbner var Omgangslærer, gik han gentagne Gange den lange Vej fra Højrup eller Krogstrup til Nustrup, dels for at besøge Hjemmet, dels for at komme i Kirke hos sin kære Præst, og han var da altid sammen med Venner, ligesom han ogsaa i Følge med dem detog i enkelte større Møder i Brødremenigheden i Christiansfeldt.

Det var efter en saadan Kirketur, at de to Ven-

ner engang fulgte en Sti gennem en bølgende Rugmark, og skjult af det høje Korn, uset af alle, uden af Gud, bøjede de Knæ og bad sammen, før de skiltes.

Hver en saadan Oplevelse maatte sætte sit Spor i Sjælen. Indtrykket fra de unge Aar gaar dybt.

1856 blev Løbner Elev paa Lyngby Seminarium, hvorfra han dimitteredes 1857 med 1. Karakter, 20 Aar gammel. Efter at have været Lærer i Højrup et Aar, blev Løbner 1858 af Skolevisitator — uden egen Ansøgning — beskikket til Lærer paa eget An- og Tilsvar ved Bevtoft Skole, saa længe Degnen Frank forestod Bevtoft Sogns Degneembede. Frank havde nemlig et af disse særlige slesvigske Degnekald, der ikke stod i Forbindelse med Lærergerningen.

Saaledes kom Løbner til Bevtoft, til Hans Krügers By. Den stoute Bondehøvding, Hans Krüger, de danske Sønderjyders bedste Ven og ædleste Forkæmper, var den 30. Januar 1847 bleven valgt til Medlem af Stænderforsamlingen, og i de 35 Aar, han virkede som Politiker, satte han sit Liv ind paa at gøre sig værdig til den Tillid, som Befolkningen havde vist ham.

1860 forflyttedes Løbner til Holsted som Degn og Enelærer ved Holsted Hovedskole. I de 4½ Aar han var i Holsted, havde han over 100 Børn i een Klasse. Det samme var Tilfældet i Bevtoft.

1864 kom over Løbner som en dyb Sorg, der laa over hans Sind Dag og Nat, indtil han fandt Lindring i dette, at Danmarks Skæbne laa i Guds Haand. Da Sønderjylland var afstaaet efter Wienerfreden, sendte Danmarks Rigsraad de danske Sønderjyder sin Afskedshilsen, i hvilken det hedder:

»Holder fast Mænd og Kvinder med slesvigsk Udholdenhed ved vort danske Modersmaal og lærer eders Ungdom at elske og pleje det. Der er en levende Gud i Himlen, som bestemmer Time og Tid og sætter Grænse for Voldsmagten paa Jorden.«

I 1865 ansøgte Beboerne i Bevtoft den prøjsiske Civiløvrighed om at faa Løbner igen, idet Beboerne forud ved en Adresse indtrængende havde opfordret ham til at søge Embedet, og under Forbehold af ikke at lænkebinde sin Samvittighed ved nogen Ed, efterkom han denne Opfordring. Herom skriver Løbner selv:

»I 1864 og lang Tid derefter opfattede man almindelig det danske Slesvigs Afstaaelse som noget blot midlertidigt, og det lige fra oven og nedad. Hs. Majestæt Kongen udtalte sig med Haab for de slesvigske Deputationer. Pragfredens § 5 og de slesvigske Deputerede, Krüger og Ahlman, bestyrkede endnu mere denne Opfattelse. I hvert Fald gik jeg til Bevtoft i denne Tro, men ogsaa med det bestemte Forbehold ikke at lænkebinde min Samvittighed med nogen Ed. Havde man krævet denne, var jeg gaaet tilbage straks, da jeg intet som helst vilde have kunnet udrette som *dansk* Lærer uden at komme i Kollision med Eden og forøvrigt blot være en Hemsko for den danske Befolkning dernede.

Men Eden blev ikke krævet, og det tør jeg vidne, at i ingen af mine Stillinger som dansk Lærer har jeg virket bedre og sandere, end jeg gjorde det i Bevtoft.«

Med Tusinde fine Rødder var Løbner knyttet til sit Hjemland, og med Glæde vendte han tilbage til

Bevtoft, hvor den sønderjydske Jord aandede sine Længsler og Minder imod ham.

For anden Gang kom Løbner til Hans Krügers By, hvor hans Kærlighed til Sønderjylland og alt dansk skulde faa saa rigelig Næring. Med al sin Virkeevne kastede han sig over den Opgave, der laa lige for hans Fod. Hans Fædrelandskærlighed ytrede sig i en ærlig Opfyldelse af Pligten og samtidig med, at det for ham var Livets Glæde, at indvirke paa de smaa, der var betroet til hans Omsorg.

I Efteraaret 1865 optraadte »den Bevtoft Degn« som en vældig Nimrod. Udstyret med Jagttaske og Bøsse strejfede han idelig omkring paa de Hyrup Marker med sin tro Ledsager »Belle«, en stor plettet Jagthund, som han i den Anledning havde anskaffet sig. Særlig yndede han Jagtterrainet omkring Lagonis Gaard. Det var just ikke Harer, hvis Liv stod i Fare, og om Bøssen nogensinde har været ladet, skal jeg af Pietetshensyn ikke udtale mig om. Nej, det var noget helt andet, han var optaget af, nemlig den unge Jomfru Kirstine Krüger.

Løbner var 28 Aar og havde endnu ikke været forelsket. Saa meget dybere kom Kravet til ham nu, da han lærte den unge Jomfru Kirstine Krüger at kende. Kun ganske enkelte Gange havde han truffet den unge Pige; men allerede ved første Øjekast havde hun gjort et uudsletteligt Indtryk i hans Hjærte, og ved Peder Vinds Bryllup i Bevtoft, hvor hun var Brudepige, tog han den faste Beslutning, at denne unge Pige maatte han vinde, og skulde den Lykke ikke times ham, da vilde han gaa gennem Livet som en ensom Mand. Thi i Kærlighed maa man aldrig nøjes med mindre end det bedste.

Naar Løbner havde sat sig et Maal, fandtes der

ikke den Hindring, der kunde faa ham til at ændre sin Beslutning. Der viste sig dog en Vanskelighed, som han ikke havde regnet med; det var ham ikke muligt nogen Sinde at komme til at tale med den unge Pige, der opholdt sig i Sognefogden, Nicolaj Peder Lagonis Hjem, hvor hun gik sin Bedstemoder til Haande. Hver Aften færdedes han paa Hyrup Vejen i Haab om en Gang at træffe hende, han havde kær.

Som Løbner havde været vant til fra sin tidligste Ungdom at gaa den lige Vej til Gud i alle Livets afgørende Spørgsmaal, saa tyede han ogsaa nu til Gud i den Sag, der for ham gjaldt hele hans Livslykke, og ved Stenten, Markskellet mellem de to Hyrupgaard, havde han sine stille Stunder.

Saa var det en Aften den 1. November 1865 hvor han som sædvanlig dvælede ved Stenten, at han paa en Gang følte en uforklarlig Glæde. Kort efter hørtes lette Trin — og saa var det hende, der kom. Hun skulde et Ærinde hjem til sin Moder og havde mod Sædvane fulgt Hovedvejen, der var noget længere, i Stedet for Markvejen mellem Gaardene. I jublende Glæde sprang Løbner ud paa Vejen, slog sine Arme omkring hende, friede i samme Nu og fik Ja.

Derefter knælede han stille ned ved Stenten, ikke for sin Hjærtenskær, men for sin Gud. Aldrig i sit Liv havde han været saa glad. Det var som Hjærtet ikke kunde rumme al hans Glæde og Tak.

Men midt paa Vejen stod den unge Pige, en lille Smule benøvet over, at han i et saadant Øjeblik kunde have Tanker for andet end hende, og alligevel saa betaget og lykkelig, netop fordi han tog det saa alvorligt.

Fire Uger efter stod hun Brud i Bevtøft Kirke, kun 19 Aar gammel.

Kirstine Krügers Bedstefader var Kromand i Bevtøft og hed Jacob Krüger, født 1735. Hans Søn Peder Krüger, født 1773, afhændede Kroen og købte sig en Gaard i Hyrup, hvilken gik i Arv til hans ældste Søn, Jakob Krüger, født 1802.

Jacob Krüger var viden om kendt for sin storladne Skikkelse og sine Kæmpekræfter. Der gaar endnu Frasagn om, at han med Lethed kunde bære sine to Tønder Rug. I 1844 ægtede han Margrethe Andreassen. Bruden var kun 17 Aar gammel. Jakob Krüger i Hyrup døde 1848, 46 Aar gammel. Hans eneste Barn var Datteren Kirstine Krüger, født 1846.

1½ Aar efter sin Mands Død ægtede Enken, Margrethe Krüger, sin Nevø, Sognefogdens Søn, Peder Lagoni af Hyrup. De var begge i en Alder af 22 Aar. Der forelaa Testamente efter Jakob Krüger, hvori han havde tilskrevet sit eneste Barn Gaarden. For nu at bevare Formuen i Slægten — Sognefogdens Hustru var nemlig Jacob Krügers Søster — bestemtes det samtidig i Sognefogdens Hus, at Peder Lagonis Steddatter, Kirstine Krüger, senere skulde ægte en anden af Sognefogdens Sønner, om det ellers maatte føje sig saaledes. At den vordende Bruds Samtykke ikke blev indhentet, er let forklarlig, da hun paa det Tidspunkt kun var tre Aar gammel.

— — 1867 blev et bevæget og tungt Aar for de sønderjydske Embedsmænd. Der blev krævet, at de skulde aflægge Troskabsed til Prøjserne, og denne Begivenhed fremkaldte et voldsomt Røre. Det var svært at forlade Sønderjylland, som Hjærtet hang ved, men endnu sværere at komme over Edsaflæg-

gelsen. Værst stillet var Skolelæreren. En Præst, der nægtede at aflægge Eden, havde dog baade Naadensaaret og fik desuden »Værtipenge« af den danske Stat, saalænge han var uden Embede. Men Læreren var henvist til at sørge for sig selv. Mange kunde eller turde ikke sætte hele deres økonomiske Eksistens paa Spil og maatte af den Grund underkaste sig Forholdene.

I sin Vaande henvendte Løbner med flere sig til Provst Blædel i Nustrup, der dengang nød stor Anseelse blandt de danske. Blædel hævdede bestemt, at man ubetinget burde nægte Edsaflæggelsen, og mange handlede paa hans Ord, deriblandt Løbner, der fra sin Barndom nærede en urokkelig Tillid til ham. Selv aflagde Provsten imidlertid Eden, og denne mærkelige Adfærd opvakte Befolkningens Harmen og Forbitrelse, om end hans Menighed stadig var ham hengiven. Senere i 1870, da der forlangtes af Præsterne, at de paa Prædikestolen skulde bede for de prøjsiske Vaabens »Sieg und Segen«, fortrak Provst Blædel til Danmark.

Spørgsmaalet om Edsaflæggelsen, Hensynet til hans unge Hustru, som med hver Fiber var knyttet til sit Hjemsovn, hele dette Forhold for at gøre hvad der var ret, kastede Løbner ind i en stor Sjælekamp. Atter vandrede han sine ensomme Aftenture ved Stenten. Det var, som den stille Plet, der havde kendt hans dybeste Glæde, nu ogsaa maatte kende hans Smerte. Alle de modstridende Følelser og Tanker flængede i hans Sind, indtil det ligesom brast i ham. Han maatte gaa den Vej, han ikke vilde; thi Eden kunde han ikke gaa ind under, om han skulde bevare sin Sjælefred.

Følgen af denne Beslutning blev hans øjeblikkelige Afskedigelse, der lyder:

»— — Den kongelige Regering har ved Skrivelse af 31. f. M. paa Grund af, at De har værget Dem ved at aflægge den ved den allerhøjeste Forordning af 22. Januar d. A. foreskrevne Tjenesteed til Hans Majestæt Kongen, enlediget Dem fra Deres Embede som Degn og Skolelærer i Bevtoft Sogn, da Aflæggelsen af den ommeldte Tjenesteed maa anses for en nødvendig Forudsætning for, at en offentlig Lærer kan vedblive at fungere i sit Embede.

Foranstaaende meddeles Dem herved i Henhold til Deres os tilstillede Erklæring af 14. f. M.

Den medfølgende Afskrift anmodes De om at remmitere til os med Paategning om, at De har modtaget Originalen.

Kongelig Kirkevisitarium for Tørninglen Provsti,
den 11. April 1867.

Kier/L. Blædel.

Til Hr. Degn og Skolelærer
H. M. Løbner, Bevtoft.«

»At Skolelærer og Degn i Bevtoft Hans Madsen Løbner, der tidligere fra 1858—60 havde været Skolelærer paa eget An- og Tilsvar i Bevtoft og i den Tid havde vundet Skoledistriktets Yndest i den Grad, at de har antaget ham paany — nu fra April 1865 til 1867 og atter har han røgtet sin Gerning baade som Skolelærer og som Degn saaledes, at det er til Distriktets og min fulde Tilfredshed, at det har vakt almindelig Sorg, at han blev entlediget, dette bevidnes af Stedets Præst. *Randbøl.*

Bevtoft Præstegaard, den 11. Maj 1867.«

Opbruddet fra Sønderjylland blev langt sværere for Løbner, end han nogensinde havde tænkt sig. Men saa vist, som jeg ved, at Sorg gaar dybere end Glæde, da forstaar jeg nu, at det maaske netop var dette, der lutrede hans Nationalfølelse og gjorde hans Kærlighed til Danmark saa inderlig. Og hvad Opbruddet betød for hans unge Hustru, da skal det siges, at det i mange Aar kastede sine dybe Skygger ind over hendes Liv. Det laa paa Sindets Bund med taarefyldte Minder; thi hun hang ved sin Hjemstavn, den gamle Slægt og det gamle Hjem.

Løbner tog midlertidigt Ophold i Holsted, indtil han i Begyndelsen af 1868 paa Opfordring af Føvling-Holsted Sogneraad søgte og fik Lærereembedet i Stenderup, hvor han virkede i 28 Aar, til en Hals sygdom, som af Lægen blev anset for kronisk, nødte ham til at tage sin Afsked 1896.

I den Tid Løbner laa ledig i Holsted, gav han Stødet til Oprettelse af Sparekassen. Der havde før været Tale om, at det vilde være nyttigt at have en saadan; men Løbner gik til Handling, og hos 30 af Byens og Sognets mest velstillede Mænd fik han tegnet en Garantikapital paa 3850 Rd., der dannede Grundlaget for Oprettelsen af Holsted Spare- og Laanekasse, der aabnedes den 11. Juni 1868. Løbner, der var Garant for 300 Rd., var i den første Bestyrelse og Revisor i mange Aar. Sparekassen, der nu er en af de største i Ribe Amt, har gjort stor Gavn for Byen og Omegnen.

Som Lærer i Stenderup var Løbner meget afholdt af baade Børn og Forældre, ja han var elsket.

Naar han om Morgenen kom gaaende fra sit Hjem for at begynde Undervisningen, var han i Jaket eller anden langskødet Frakke, sort stiv Hat

og sort Krave, som det blev brugt af Bønderne. En Flok Piger stod gerne og ventede og løb imod ham for at faa lidt af hans kærlige Smil, hænge sig i hans Hænder, Arme og Frakkeskøder ivrigt leende og fortællende. Det kunde hænde, at Løbner pludselig gav et Spring frem, saa han blev fri for hele Flokken; men selv om han løb, blev han hurtigt fanget af en ny Flok, der hængte bedre i. Som Regel maatte han undervise 50 Børn eller flere i sin Klasse om Vinteren. Der begyndtes altid med Sang, og Løbner bad Morgenbøn, en Panelvæg mellem den store og lille Klasse var lukket op, saa alle var med.

Derefter begyndte Undervisningen hvert Sted for sig. Regning, Geografi og maaske flere Fag foregik i Hold paa 3—4, der var lige vidt fremme. De gennemgik Lektien i Bogen og paa Landkortet og stillede saa til Overhøring hos Løbner, der sad paa en Stol neden for Kathederet eller gik omkring i Klassen. I nogle Fag læste de større Børn med de mindste. Denne saakaldte gensidige Undervisning var vel nødvendig paa Grund af det store Børn Antal. Jeg tror ogsaa god, hvor der skulde undervises saa mange i forskellig Alder og Udvikling. Bibelhistorie, Danmarkshistorie og Verdenshistorie fortalte Løbner livligt og spændende; vi havde ogsaa Bog. Han har senere fortalt mig, at han brugte denne Fortælleform, fordi vi, naar vi blev voksne og kom paa Højskole, da var vænnet til at høre.

Undervisningen foregik efter den vestjydske Skoleordning. Alle gik til Skole hver Dag om Vinteren fra 1. Nov. til 1. Maj. Om Sommeren var de store Børn fri fra Skolen, først fra 10 Aars Alderen, senere fra 12-Aars Alderen. Løbner hjalp saa man-

ge som muligt til at komme paa Efterskole eller Højskole. Dels ved at få Lov ved Forældrene, dels ved at skaffe økonomisk Hjælp. Ogsaa paa anden Maade fulgte han de Unge. F. Eks. en Gang, da jeg som attenaarig havde faaet en Plan til en Cykeltur sammen med en Kammerat gennem Norge, gik jeg til Løbner, for at han skulde hjælpe mig at faa Lov. Han vilde først se Kammeraten, og derefter fik vi Lov.

Gaardejer Thøger Lund, Egelund, Astoft, fortæller Smaatræk fra Skoletiden: »Løbner var en ualmindelig dygtig og afholdt Lærer. Naar vi i den sidste Time om Eftermiddagen fortalte Danmarks-historie, kunde han gaa saaledes op i Fortællingen om Sønderjydernes Kamp for Danmark og det danske Sprog, at han glemte Tiden og blev ved, meget bevæget at fortælle, selv efter at Mørket sænkede sig over os. Og vi hørte efter og fulgte betaget hans Fortælling. Der var en saadan Ro i Skolestuen, at man kunde høre en Knappenaal falde paa Gulvet. Vi kunde mærke, at der bag Ordene stod en Mand, der elskede Danmark og Sønderjylland. Det skete enkelte Aftener, at det blev saa mørkt, inden vi kom paa Hjemvejen, at vore Forældre sendte en Mand med en Lygte imod os, der havde lang Vej hjem og skulde med en Sti over Stenderup Enge og Bækken.

En Sommer havde Stenderup og Tobøl Skoler Udflugt sammen til Fanø. Et af Børnene fra Tobøl Skole har siden fortalt, at hun blev meget forundret over Lærer Løbner: en lille Mand med en sort Hat og en lang Skødefrakke. De mindre Børn havde han ved Haanden, og andre havde fat i Skøderne paa hans Frakke. En lille Pige, der græd, fordi hen-

des Sko klemte, fik Løbner fat i; han fik Sko og Strømper af hende, bandt begge Dele sammen, hængte det over sine Skuldre, og tog hende saa ved Haanden. En havde han ved den anden Haand og saa mange som kunde faa fat i Skøderne paa Frakken bag efter sig. Saadan fortsatte han med dem paa Slæb, saa Sveden drev af ham. Saadan var Løbner, han elskede Børnene, og Børnene elskede ham.

I Skolekommissionens Protokol betegnes Løbner Gang paa Gang som »Meget flittig og duelig.«

Der fortælles, at en Gang ved en Provstevisitats, ønskede Provsten at se Børnene i Gymnastik. Skønt de sikkert ikke har haft Gymnastik, og der ingen Redskaber var, fremkom Løbner ikke med nogen Undskyldning; men kommanderede Drengene op i Geled paa Legepladsen og et »til højre Ret«, »venstre om« og »højre om«, indtil Provsten sagde Tak. Det foregik i Træsko, andet Fodtøj blev ikke brugt. I 1873 oprettede Løbner en Sygekasse for hele Sognet. Han havde indsamlet et Grundfond paa 1000 Kr. Det har været til Hjælp for mange gennem Aarene. I 1879 satte han en Foredragsforening i Gang og i 1882 en Husflidsforening. De nødvendige Redskaber blev anskaffet, og her lærte Ungdommen af faa Haandelag for at bruge Sav og Høvl. De aarlige Udstillinger var hele Folkefester med Foredrag, Sang, Oplæsning og Dans.

I 1882 brændte Skolens Nabogaard, hvor der var Mejeri, der behandlede Mælken fra Sønderager, Stenderup og Lundtofte. Løbner købte fra denne Gaard et Stykke Jord paa ca. 36 Tdr. Land, som han derefter drev sammen med Skolelodden. Han byggede ca. 200 m fra Skolen en smuk Gaard, højbeliggende med Udsigt mod Nord, Vest og Sydvest.

Mod Sydøst kunde man se langt indover Sønderjylland med de tusind dyrebare Minder.

Løbner var en dygtig Landmand. Han tog selv Del i Arbejdet, hvor han kunde, og samtidig meldte sig Landbrugets Problemer om Samarbejde i Produktion og Forbedringer i Bedriften.

Ved Mejeriets og Nabogaardens Brand blev Spørgsmaalet aktuelt om et nyt Mejeri. Det blev Løbner, der med sin Energi og Viljekraft, satte Gang i Arbejdet. Med ualmindelig Ihærdighed og en Overtalelsesevne, der ikke var til at slippe uden om, var han paa Færde saa tidlig om Morgenens, at han ofte tog Bønderne paa Sengen. Skolen skulde ogsaa passes, og den blev passet med Kærlighed; men efter Skoletid til langt ud paa Natten fortsattes Arbejdet med Husbesøg, Udvalgsmøder eller Bestyrelsesmøder. Et Udvalg var sammen med Løbner i Hvidbjerg og Billum for at studere de i 1882 oprettede Andelsmejerier, og Sagen blev indgaaende drøftet med Forstander Niels Pedersen, Ladelund, med det Resultat, at den 28. Juni 1884 kunde Andelsmejeriet Bækbølling begynde Driften, længe før Egnens andre Mejerier. Løbner blev den første Formand. Navnet blev taget efter Præstegaarden, hvorfra var købt en Td. Land til Byggeplads, der var saa rigelig stor, at der blev plantet et bredt Læbælte mod Vest og Nord og Have mod Syd. Der blev ogsaa bygget med Udvidelsesmuligheder for Øje, saa det med en mindre Tilbygning kunde bruges til 1915, da Mejeriet blev ombygget som det tredje største i Ribe Amt.

Protokollen over Begyndelsen og senere Drift er ført af Løbner med en Nøjagtighed, som er et godt Eksempel for Efterslægten.

Om Mejeriets Betydning for Egnen skal kort siges, at det har dannet Grundlaget for yderligere Udstykning af Jorden, Stiftelse af mange nye Hjem og en mere intensiv Drif af Jorden, fordi Mælken fra den mindre og den store Andelshaver behandlede ens, og sammen hermed følger lidt efter lidt den udvidede Svineproduktion. Den samme Ihærdighed viste Løbner senere ved Oprettelse af en Kvægavlsforening for hele Sognet, og i 1897 en Kontrolforening, kort efter at den første Kontrolforening i Vejen havde begyndt Samarbejdet med at kontrollere Køernes Ydelse. Nu arbejder paa samme Omraade 4 Kontrolforeninger.

Der blev oprettet Bibliotek, og Forarbejdet til en ny Kirke i Stenderup blev paabegyndt. Kirken blev indviet 1902.

Da Løbner havde været Lærer i Distriktet i 25 Aar, afholdt Beboerne en Jubilæumsfest for ham og Familie paa Centralhotellet ved Holsted St., og som Jubilæumsgave fik han overrakt en fin Fjedervogn af sidste ny Model. Han blev senere udnævnt til Dannebrogsmænd.

Den ældste Søn Mads Hansen Løbner læste til Præst, blev optaget af den Herrnhutske Kristendom og rejste ud som Missionær til Østafrika.

Den yngste Søn Jakob Kryger Løbner var Landmand, han overtog Gaarden 1907, den kaldes nu »Løbnersminde«. Løbner købte saa Hus i Askov, hvortil han og hans Hustru flyttede og levede de sidste Aar, her var Datteren Margrethe Løbner Jørgensen gift med Uddeler Jørgensen, Askov Brugsforening, og Løbner hjalp til ved Regnskabet.

Da han en kort Tid vikarierede som Lærer i Lintrup i Holsted Sogn, kom han til at se paa de store

Hedestrækninger, 5—600 Tdr. Land, der laa uopdyrket hen med kun nogle faa fattige Bebyggelser. Der havde været Tale om Tilplantning, men Beboerne syntes, at det vilde blive for dyrt. Saa gik Løbner i Gang med at forhandle med Lodsejerne, og fik efterhaanden omtrent hele Arealet paa Haanden. Derefter vandrede han, der paa det Tidspunkt var op mod Støvets Aar, rundt i Malt og Gørding Herreders 11 Sogne til 800 Lodsejere, og skønt Pengene i de Dage ikke flød rigeligt, gennemførtes Tegningen, idet Løbner utrættelig gennempløjede Egnen. For at faa Sagen til at glide lettere, skulle Aktierne, der var paa 100 Kr., indbetales i Rater à 10 Kr. aarlig. Vel fik han mange Steder et Nej til at begynde med; men det afskrækkede ham ikke. Han sagde smilende Farvel — og kom igen. Og han blev ved at komme, til han fik Ja. Tilsidst var der tegnet 46.500 Kr. og indkøbt 530 Tdr. Land. Dermed var Plantagen sikret.

Efter Forslag af Højskoleforstander Jakob Appel ved den stiftende Generalforsamling i 1906 kom Plantagen til at hedde »Løbners Plantage«. I 1925 enedes man inden for Bestyrelsen om at lade rejse en Mindesten i selve Plantagen ud mod Alfarvej. Stenen bærer følgende Indskrift:

H. M. Løbner
1837   Dbm.   1915

Sønnesind mod Fædreland
skabte Skov af Lyng og Sand.

Denne Sten rejstes 1925 til Minde om Skaberen af Løbners Plantage og i taknemlig Erindring om hans Virke.

Men først og fremmest var Løbner Børnelærer. Det var og blev hans Livskald. Skolen ydede han sine bedste Kræfter. Det var for ham Livets Glæde at indvirke paa de smaa, der var betroet til hans Omsorg. Mange Vidnesbyrd foreligger fra gamle Elever om, hvorledes Løbner i Skolen kunde bede og synge og fortælle, saa Børnene fik en Følelse af, hvad Kristendom og Kristenliv er.

Hele Hemmeligheden ved hans Livsførelse var vel dybest set den, at han kendte og øste af Løn-kamrets Velsignelser: dette gav Frimodighed, Styrke og Mod. Gud stod bag ham i hans Gerning i og udenfor Skolen.

24. Oktober 1923 døde Fru Løbner. 2. Juli 1915 døde Løbner. Han blev 7. Juli 1915 begravet paa Askov Kirkegaard. Mindefesten blev afholdt paa Højskolen. Forstander Jakob Appel m. fl. talte hjærtelige Ord for den gamle afdøde Lærer.

Sydj. Folkeblad (Lærer Søgaard, Holsted) skrev bl. a.: »— Løbner var Manden med den faste Overbevisning, den stærke Vilje og den levende Tro, og han har haft stor Ævne til at paavirke sine Omgivelser i samme Retning. Hans Hovedgerning er falden inden for Skolens Mure. Som Lærer hørte Løbner af Aar til »den gamle Skole«; men i sin Virkemaade var han fuldt ud med i de Skoletanker, som Grundtvig og Kristen Kold var Talsmand for. Som Skolemand var han frem for alt det levende Ords Mand, der i sin Gerning lod haant om de døde, stive Metoder, men altid havde Livets mangfoldige Krav for Øje. Han var en kristen Lærer, der forstod at aflægge et Vidnesbyrd, som kom fra Hjærtet og gik til Hjærtet. Han var den praktiske Lærer, som forstod at bibringe Børnene de Færdig-

heder, som er nødvendige under Menneskelivets mangfoldige Virksomheder.

Dette, der her anføres om Løbners Lærergerning, er ikke Talemaader i det blaa, men Kendsgerninger, som grunder sig paa mangfoldige Vidnesbyrd fra hans gamle Elever.«
